

Kiss József

A testnevelő Szabó Károly emlékezete

Nagy megtiszteltetés volt számomra, és épp ezért örömmel fogadtam el Szabó Csaba, barátom és osztálytársam felkérését, hogy avassam fel édesapja, egykori kedves tornatanárom, Szabó Károly tanár úr de – magunk között lévén – nyugodtan nevezhetem úgy, ahogy annak idején: „Kari bá” születésének századik évfordulójára készített emléktáblát. Előtte már sokan, többnyire kortársai, munkatársai méltatták Kari bá’ munkásságát, életútját, tevékenységének nemcsak iskolai, hanem társadalmi szinten is lemérhető eredményeit. Ezeket túl nem szárnyalhatván, mint egyik volt tanítványa, inkább szubjektív módon, a tanárt, az embert szeretném felidézni, ahogy fél évszázad távlatából emlékszem rá.

Mint volt tanítványa, egyike vagyok annak az összesen mintegy ötezer embernek, akiknek abban a szerencsében volt része, hogy közöttük lehettek, akiket Szabó Károly az 1928-tól 1968-ig, negyven éven át tartó gimnáziumi testnevelő tanári pályafutása során nevelt. Mikor kisdiaökként 1951-ben bekerültem a református gimnáziumba – és először voltam igazi tornateremben – nem is tudtam, mit jelent a tanári szoba feletti felirat: „Mens sana in corpore sano”. Korábban is itt járt diáktársaimtól tudtam meg, hogy „Ép testben ép lélek”, ez nagyon megfogott. Talán ennek köszönhettem, hogy intenzív szertornázásom és Tanár Úr külön figyelme és segítsége révén bekerültem a gimnázium válogatott tornacsapatába. Abban az időben nem volt a megyében ellenfelünk, az országos versenyen másodikak lettünk. Csupán egyszer tudott Miskolc megelőzni bennünket,

amikor az összes miskolci gimnáziumból és szakközépiskolából összevontan állítottak ki egy csapatot. Sose felejttem el, milyen örömteli büszkeséggel csillogott a szemüvege, amikor az aranyérmeinket átadta. A mi sikerünknek örült, pedig abban neki is oroszlánrésze volt. Bizony, az ő kitartó, lelkes és lelkesítő munkája nagymértékben benne volt ezekben az eredményekben. Az életét tette fel a sport, a testkultúra minél intenzívebb művelésére és terjesztésére, a tömegsport mozgalom kialakítására, fenntartására, a nevelés és oktatás magas szintű művelésére. S az élet és az eredmények igazolták őt és jelmondatát, mert a „corpore sano” maga után hozta a „mens sana”-t. Olyan összetartozás, egymásért való lelkesedés, szurkolás, és szoros lelki kapcsolat alakult ki közöttünk, de bármelyik más sportág csapatagjai között is, amelynek kialakítására csak egy kivételes tehetségű tanár volt képes, mint Kari bá’, aki rendkívül komolyan vette munkáját és jelmondatát.

Szabó Károly 1905-ben született Kisújszálláson. Édesapja korai elvesztése után energikus édesanyja nevelte, tanította. Kiváló érettségi vizsga után a jogi és az orvostudományi karon párhuzamosan tanult, mindkét szakon eredményesen, de a Testnevelési Főiskola megindulása után (1924) ide iratkozott be – a családi tradíciókat is követve –, és ez lett az igazi szerelme. Itt fogalmazódott meg benne az a híres jelmondat, ami később egész pályáján vezérfonalként húzódott végig: *Mens sana in corpore sano: Ép testben ép lélek*. Ennek jegyében fordult az ifjúsághoz

1928-tól kezdődően, amikor befejezve a TF-et megpályázta és elnyerte a Sárospataki Református Főiskola testnevelő tanári állását, első és utolsó munkahelyét, 40 éven át. 1968-as nyugdíjba vonulásáig szervezte az ifjúság életét, a cserkész-mozgalmat, kirándulásokat és a sport minden formáját. Nyugdíjas éveiben még óraadóként működött a Comenius Tanítóképző Főiskolán.

Sose mondta, de biztosan érezte, hogy a trianoni trauma által lelkében és fizikai valóságában is megnyomorított és lassan eszmélő csonka ország csak önmagára, azaz fiaira számíthat a megmaradás ősi törvényének végrehajtásában. És ehhez tette kész, ép lelkületű, egészséges fizikumú új generációra van szükség. Egész élete munkássága erről szólt, hogy fizikailag és lelkileg is ép fiatal emberek kerüljenek ki a keze alól. Többször hangsúlyozta, hogy nem egyéni bajnokokat kíván nevelni, hanem a kollektívát akarja magasabb szintre emelni a testkultúra területén, mert vallotta, hogy egy bizonyos szintre minden fiú és lány felhozható. Ez sikerült is neki. A tornász antitalentumokat, akik ha csak ránéztek a korlátra, már leestek róla – kedvenc szóhasználatával – nyavalyásoknak, vagy egyszerűen csak vaddisznóknak nevezte, de elérte, hogy év végére legalább a felkarbillenést mindegyikük megcsinálta. Szigorúsága és fegyelmet követelő tartása mögül mindig kiérződött a megértő szeretete és jósága is. Bár a vívókarddal – kedvenc fegyelmező eszközével – kaptunk a kék egyengatyánkra néhány csipős elővágást, ha betyárkodtunk, ez a fegyelem sohasem vasfegyelem, hanem természetesnek tartott és önként vállalt, fegyelmezett csapatszellem volt.

Személyes példamutatására is sok példát hozhatnánk, egyet megemlítek: Amikor az ún. „nyavalyások” a felkarbillenés tantaluszi kínjait szenvedték, azzal provokálták Kari Bá'-t, hogy „Tanár Úr, tessék megmutatni nekünk, hogyan kell csinálni!”, reménykedve, hogy a Tanár Úrnak sem fog menni, Kari

bá' gúnyos kis félmosollyal a szemüvege mögött, felugrott a korlátra és egy lendületből, hibátlanul megcsinálta. Pedig ekkor már 50 éves elmúlt. No, lett is csend. Az emberi tartás, a mértéktartó önbecsülés és mások megbecsülése sugárzott abból is, hogy akkoriban egybehangzó vélemény szerint Ő volt a legelegánsabban öltöző tanár. Órákra is mindig úgy jött, mintha skatulyából húzták volna ki. Legendás sportzakói, szép ingei, nyakkendői, mintha rá lettek volna öntve. Ebben nyilván nagy része volt feleségének, Kató néniének is, de a Kari bá' igényessége ezen a területen is kitűnt.

Az intenzív és céltudatos munka következtében elkerülhetetlen volt, hogy a született tehetségek a legkülönbözőbb sportágakban még a magasra tett átlag színvonalból is kiugorjanak. Néhányat megemlítek a híressé vált tanítványai közül. Örley Szabolcs, aki 1952-ben ifjúságikardvívó világbajnok lett, Szepessy Dénes 1961-ben Svédországban országos kardvívó bajnok, Pécsvaradi Tamás az Egyesült Államok országos kardvívó bajnokságán második lett, Balla Tamás az Egyesült Államok országos törvívó bajnoka, Szőke Sándor Ausztrália kardvívó bajnoka. Szabó Károly fia, Csaba éveken át országos középiskolai kardvívó bajnok volt I. o. versenyzőként, ráadásul az országos sí-lesikló bajnokság II. helyezettje. A munkában tanúsított szigorúsága mellett nagyon szeretett kirándulni az osztályaival, télen sí-tábor, nyáron különböző túrák, amelyek rendszerint táborúzzal végződtek. Itt együtt énekelt az osztályaival a szebbnél-szebb magyar népdalokat, nótákat. Érdekes, hogy e közvetlensége ellenére, soha senkinek eszébe nem jutott volna valamilyen „bratyizó” stílust felvenni a társaságában. Ifjúságszerető, nevelő munkáján az államosítás után sem változtatott semmit, azt ugyanolyan eredményesen és magas színvonalon végezte. Munkája elismeréseként sok kitüntetésben, elismerésben részesült. A legnagyobb elismerése munkájának azonban mégis csak az, hogy ha az említett számos

diákja felidézi egy percre „Kari Bá” szigorú, de mégis jóságosan csillogó tekintetét, és hálásan gondol vissza a sokszor nehéznek tűnő, de eredményes gyakorlatokra.

„Mens sana in corpore sano”. Bár a mai ifjúságot is úgy megérintené ez a mondat, mint annak idején bennünket! Bár testileg-lelkileg egészséges ifjú nemzedék tenné a „csuda dolgokat”, s nem a – tisztelet a kivételnek – káros szenvedélyek

uralkodnának felettük! Bár mai testnevelőink is olyan szuggesztív módon tudnák a sport szükségességét, lélektelítő hatását beletáplálni fiainkba, unokáinkba, mint azt Kari bá’ tette! Sok-sok Szabó Károlyra lenne ma is szükség. Hirdesse az emléktábla ezt a szellemet! Tanulják meg a késői utódok, hogy egy nemzet sorsa, jövője azon áll vagy bukik, hogy ép testű és lelkű fiai irányítják-e saját sorsukat és az országét is.

(Elhangzott 2006. augusztus 20-án, a Sárospataki Református Kollégium udvarán felállított Szabó Károly-emléktábla avatásán. Az olvasó figyelmébe ajánljuk Szabó Károly gimnáziumi székfoglalóját: Iskolai testnevelés és társadalmi sport. Rendes tanári székfoglaló értekezés, Sárospatak, 1931, sajtó alá rendezte és az utószót írta: Takács Ádám = Zempléni Múzsza, III. évfolyam 3. szám, 2003. augusztus, 29-40.o.)

■ ■ ■ Sárospataki öregdiák kapcsolatok ■ ■ ■

■ Pataki Diákok Szövetsége (PADISZ)

Az 1928-ban alapított szervezet a pataki diákmozgalom koordinációs szerve.
 Székhely: 3950 Sárospatak, Kazinczy út 40., Pf. 186.
www.padis.hu; www.patakidiak.hu

■ Sárospataki Református Kollégium Alapítvány

Székhely: 3950 Sárospatak, Rákóczi út 1.
 Levelezési cím: 1255 Budapest, Pf.: 72
 Adószám: 19070520-1-05
 Forint számlaszám: MKB 10300002-20397630-00003285
 E-mail: srk_alapitvany@yahoo.co.uk; honlap: www.srka.hu

■ Öregdiák Vendégház

3950 Sárospatak, Kazinczy út 40.
 Sárospatak történelmi belvárosában, az Iskolakert szomszédságában, felszerelt konyhával, kerti pavilonnal; osztálytalálkozó és nagyobb létszámú baráti összejövetelekhez is ajánljuk.
 Információ, szállásfoglalás: Erdős Tamás, 06-20/324-0432
www.patakidiak.hu/beralan; www.sarospatak.net/szallas
 E-mail: oregdiakvh@pr.hu

Lapis József

„Vagyok jelölni tüntömet”

Fecske Csaba lírája

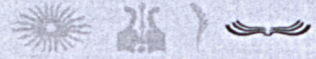
(„*emlékül hagyva ott a füstjél*”) Mikor írom e sorokat, koraőszt van. Az ember szívesebben tartózkodna kinn ilyenkor. A hűvös lakás, ami a harmincöt fokban már-már életmentő tud lenni, egyszeriben hideggé, már-már rideggé válik. Miközben hívogat a verőfény, az idegrostokig lebújó szeptemberi napfény, mikor van még hirmondója a zöldnek, bár a lélekben már minden puha barna, és nehéz eldönteni egy-egy sárga színfoltról, levél úszik-e a nyugodt légben, vagy egy fénydarab vált egy pillanatra valószínűtlenül valóságossá. Veszélyes az érzésekre ez az időszak. Hajlamosak vagyunk belesimulni az őszelőbe: a világ utolsó, erővel teli sóhajába, amikor a föld emlékezik ifjúkorára, de már benne lüktet a közelítő tél keménysége is.

Fecske Csaba idei kötete olyan, mint a lombokról visszaverődő szeptemberi napfény. Minden vers egy-egy, az élet fájáról lehulló levél, melyen ott a lét minden rezdülésének apró nyoma. Hogyan van a mostban ez a kötet? Úgy, ahogy a nosztalgia a szívben. A múlt felé fordulást jobbra a jelenben tapasztalható hiány motiválja. Merre jár a vágy, ha az érzés valóságosan nehézkedik rá egy-egy emlékfoszlányra? Itt is van és nincs is itt – apró pici vágyak tömkelege mutat rá egy régi barátra, szerelemre, falusi csúrré, mezőillatra, könynyed tánusra, erőtlől duzzadó testre: őt akarom viszont látni, és nem ezt a mostani telen-talant. A vágy, ami nem működik, ami elcsúszik a tél jegén – ez a nosztalgia. Többet árul el a jelenről, mint a múltból. Az *Élső életem* költeményeit azért lehet szeretni, mert elfogulatlanul viszik színre az emlékezet megannyi változatát. Minden mozdulatunk az őseink mozdulatát is idézi – mai mosolyunkban ott van régi mosolyunk, de

talán egy baráté is, aki már csak a mi gesztusainkban él. A Fecske-vers annyival több ennél, amennyire tudatában van az egész helyzet szomorúságának. Mosolya kinyújtott kéz a múlt felé, de nem öleli meg – beszélget vele. A vágy jelen van, és erős, még ha nem is oly daliás, mint a régi időkben. De távol álljon tőle, hogy elforduljon a jelentől – méltósága abban áll, hogy rábólint önmagára, mint vágyra, mint hiányra. Szereti (megtanulta szeretni) önmagát. Felemeli a fejét, és úgy néz vissza. Talán ezért lát el oly távol.

(„*idegen gondolatok bútorozták be a pillanatot*”) Ahogy olvasgatom Fecske Csaba korábbi köteteit, azt látom, nem új dolog nála ez a témakör és ez az érzés. 1987-es *Vakfolt* című gyűjteménye nem kis részben tisztelgés a gyermekkor faluja, Szögliget iránt, a felnőttkor városából, Miskolcra visszanezve. Mindkét helyszínre szükség van, a versek a kettősségből építkeznek. Ezt írja a régi kötet fülszövegében: „A lélek tisztálkodása végett kell hazamennem. Leporolni kis örömeimet. S kamaszhitel egy kicsit mindent újakezdeni.” Eme „kamaszhit” köszön vissza az újabb versekből is – nem egy megfáradt öregúr emlékezéseiről van szó, ilyen értelemben nem nosztalgikus a hangvétel. A lélek kész lenne új kalandokra – vagy 21. századi Szindbádként újraélni a régieket –, ám a test erőtlen. Fecske Csaba is idézi a Szentírás most általam is utalt helyét, bibliai tematikájú ciklusában (*Eleitől fogva*), mely talán leginkább elűt a többi írástól. Az emlékezet ez esetben szövegemlékezet, csakúgy, mint az *Idegen érzés* ciklusban, amely régi költőelődök előtt tiszteleg. Ebben található a könyv egyik bravúros alkotása, a *W. S. kerti széke*, mely alig visszakeres-

hető módon játszik el Weöres stílusával, képeivel, hangulatával – azzal a fricskával, hogy a „kerti szék” meg egyértelműen Pilinszkyre utal. Ez a nagyvonalú rájátszás tűnik termékenyebb megoldásnak – máshol Fecske változtatás nélkül beidézi mások frázisait, sorait, melyek valóban idegenek maradnak, anélkül, hogy ez az idegenség jelentéssé válna. Egy-egy konkrét intertextus (szövegátvétel) azonban a többi ciklusban is képes dialógust folytatni valamely előddel – akár Kosztolányival (például a *Letört kilincs*, főleg az „incs” szóvégek rímhelyzetbe hozatalával), akár József Attilával (*Őszi reggel: „összekoccannak a száraz ágak”*), Ady Endrével (*Miskolcon járt az ősz*) – de lehetne még hosszan folytatni a sort.

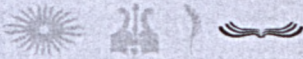
(„nem az idő múlik *ők múlnak el*”) A gyász-vers az emlékezet-vers egyik sajátos válfaja. Az emlékezés, mint arra korábban már utaltam, maga is nagyon kettős érzés – a jelen és a múlt szembenállása-összefonódása határozza meg. A gyász viszont erőteljesebben őrzi az ambivalenciát. A gyászmunka (különösen Freud óta – *Gyász és melankólia* – tudjuk) a halott elengedéséről szól – a sikeres gyász lezárulta a terápia vége, az élő el tud szakadni a halott emlékétől annyira, hogy saját életére tud koncentrálni. De a gyász során az elhunyt még nem ment el: a gyászoló még kapaszkodik belé, még életben tartja – ám a gyász aktuusa maga mégis félreérthetetlenül jelöli a halál tényét. Ebben az összefüggésben is idézhetem a kötetnyitó *Nem tehetjük* egyik sorát: „az emlékezet nem törődik a ténnyel”. Ugyanakkor nagyon is törődik vele, gondot visel rá – Fecske Csaba versei nem melankolikusak, vagy csak ritkán azok. Gyásza „sikeres”, amennyire lehet az – felejtés nincs, de olyan ez az emlék-seb, hogy miközben fáj, gyógyul is. És a múlttal együtt a jelen is mindig egy picit megerősödve, értékesen kerül ki a folyamatból: „a kezdet hajdan nem ezt ígérte / mégis azt mondom Uram megérte” (*Szeptemberi átirat*). Avagy az *Ezüstkor* szavaival: „van és lesz ami volt / és én ezt semmiért nem adnám”.

Az *Az lesz, ami volt* ciklusban találjuk a legtöbb, valaki másra emlékező verset. A legmeg-

határozóbb az édesapa gyásza (*Ők múlnak el, Az út végén*), de a legnagyobb vers a hűg férjéhez íródott *Tanúid voltunk*, mely azt a jól ismert, elkésett érzést mutatja fel, hogy nem tettünk meg idejében valami olyasmit, amit talán nem is lehetett volna megtenni. Csak azt az egy momentumát emelném ki, ahogyan a színek mentén is finoman egységesül a vers motívikája – szó esik a Honvéd és a Fradi futballcsapatairól (ki ezért, ki azért szorított), és néhány sorral később erre az élményre is emlékezik a „bizalmamba férközött a kórházkert piros padjaival zöld fűvével” sor színmegjelentése. A ciklus utolsó darabja a már említett *Letört kilincs*, mely Kosztolányi *Halotti beszédét* eleveníti fel csendesesen. A *Neked szántam* című, a kötet hátsó fertályában felbukkanó költeményt kell még említeni elhelyűt, mely elsősorban az Arany Jánossal folytatott különös párbeszéddel tüntet, egy sajátos, borzongató elegyet alkotva: „száll a madár ágról ágra / libben a lét gyertyalángja / száll az idő sebről sebre / kopunk egyre fényesebbre”.

(„az ember mindig új évszakokra vágyik”) Ha Fecske Csaba költői stílusának jellemzőit szeretnénk feltárni, az évszak-szimbolika kétségtelenül fontos helyet foglalna el a leltárban. A legkedveltebb nála az ősz, de gyakran előfordul a nyár (főleg a nyárutó), és rendre felbukkan a tavasz és a tél is. Természetesen nem „ártatlanul” – a versekben megjelenő hangulattal, tematikával összefüggésben. A minden szöveget átjáró elégikusság azonban egy homogén létélményt kapcsol a természet körforgásához – az átmenetiséget és a múlandóságot. „múltam küszöbén állok / tétovázom / szememben maradt egy kevéske / zöld tavalyi fáké szemedem nem tudom / mihez kezdjek vele / az ember mindig új évszakokra vágyik / óra virágra merészebb öröme” (*Dél*). Többről van szó annál, hogy az adott évszak pusztán a lélekállapot illusztrációjaként jelenne meg. A természeti (vagy épp városi) táj megjelenítésének és megismerésének vágyát kell észrevenni, valamint azt, hogy a lírai beszélő énkeresése egyfelől mindig belevetül valamiképp az érzékletbe, másfelől szoros összefüggésben áll az

időhöz fűződő összetett viszonyal. (Ebben a tekintetben (is) egyértelmű az impresszionizmus hatása.) Az évszakokhoz köthető emlékezés- vagy elmúlás-versek legszebb darabjai az *Őszi reggel* és a *Nyárvégi sanzon*.

Fecske Csaba stílusának alapeleme a meglepő szókapcsolat. Nála a szavak kiválasztásánál fontosabbnak tetszik azok egymás mellé helyezése, kombinációja. Izgalmas képeket tud előállítani egymástól egyébként távol álló képzetkörök összekapcsolásával, pl. azzal, ahogy a mozgást és különféle emberi tevékenységeket jelölő igéket „oda nem illő” alanyokhoz társítja, vagy a bizarr (gyakran betegséghez kötődő) jelzőhasználat. Ez az eljárás természetesen nem újdonság a költői gyakorlatban, de – ha jó érzékkel műveli valaki – megunhatatlan (még akkor is, ha a vers egésze nem is tűnik mindig sikerültnek). Hadd idézzek néhány szöveghelyet, kommentár nélkül: „Is-ten fürdik szívemben / s megtöri magát bennem” (*Jó volt*), „darázs sír valahol messze / túl az Óperencián / két halántékom között félúton” (*Mese*), „út mentén asztmás fű liheg” (*Hazajáró*), „rákosan burjánzik a múlt” (*Más*), „hajában a szél mosakszik” (*Avarégetés*), „tűnődő sétányok mentén / öreg rózsák tollázkodnak” (*A tapolcai tónál*), „szemed – ahogy elszakadnak / a szemhéj fércei – / mint ütésnyom / elkezd kéklenni” (*Elkezd kéklenni*), „özvegyé tette a vágyat” (*Eltűntél*), „a tudó régi cigarettákra emlékezik” (*Fölfelé*), „a lombokon átlóbog a nyár / inog az ég rigónyi súly alatt / röpte emléke lesz a madár / kinek a szeméből lophatnám vissza arcodat” (*Nyárutó*). Egy további sajátos szóhasználati jellegzetesség a „neszez” (avagy egy helyütt: „meszez”) ige gyakori előfordulása, hasonló összetételekben. A már említett öregség- és betegség-metaforika egyik megnyilvánulása ez. Az alábbi helyekről van szó: „a kéreg alatt mozdulatlan / sok évgyűrű neszez” (*Prelűdök*), „csönd van hallani / a húspan úszó csontok / halk meszezését” (*Hallani*), „a hallgatóg húspan már a csont neszez” (*Nem enyém*), „mint kamra mélyén az egér / szívemben a halál neszez” (*Cserbenhagy*). Az észrevétlen, lassú, belső romlás érzékletes igei metaforá-

ja ez. Meg kell említeni a sorátlépéssel elért jelentéssokszorozódást, mint jellemző poétikai eljárást – erre most csak egy röpké példát idézek a *Szeptemberi átirat* című nagyszerű elégiából: „amikor fölkelek reggelente / mintha egy homályos szűk terembe / lépnek fejemet falba verem be / ha eset jó sötét mély verembe / zuhanok félkész verssel a fejembe”.

(„szemünkből a világ el-eltűnt”) A kötet egyik legérdekesebb ciklusa a *Kilátszanak belőlem*, amelynek fő témája a szerelem. A hajdan volt érzések lüktetnek a sorokban, a múlt szerelmei válnak itt jelenlávóvá. A cikluscím is jelzi, semmi nem tűnt el nyomtalanul, minden beleivódott a bőrbé az első gyermekkori (némiképp traumatikus) szexuális próbálkozásoktól, élményektől kezdve a felnőtt ember sokat próbált kapcsolataiig. A test erőteljes jelenléte behálózza a verseket, bár kifejezetten érzéki töltetű írás kevés van köztük. Arról van inkább szó, hogy az egykor masszív, minden pólusában étellel teli test mára másképpen jelzi feledhetetlen voltát: fáradtságával és bajaival. A lélek és a test emlékei – főleg ez a szerelem Fecske Csaba költeményeiben. A hangnem itt is elégikus – nem nélkülözi a szomorúságot, de a belenyugvást sem, és egy sajátos büszkeség is beléjük vegyül: ez *vagyon* én, ezek ez én emlékeim. A múlt és jelen összefonódását, az emlékezés aktusában történő egymásba olvadását jelzi például a kevert igeidő-használat is: „velünk telt színültig a világ / a szívünk világít vagy a nap / testünkbe kapaszkodik a vágy // az érzés elmúlt a test maradt” (*A test maradt*).

Fecske Csaba lírája látszólag nem a „legkorszerűbb” vonulatokat követi. Bár a huszadik század legtöbb emlékezetes poétikai módszeréből fel tud használni valamit, alapvetően a nyugatos esztétika hatását érzem nála meghatározónak. De amíg valaki ilyen eleganciával tud bánni a szavakkal, semmi nem tűnik fontosnak azokon a percekön kívül, amikor költeményeit olvasom. Őszelön, őszutón, egy pohárka matt fényű bor mellett.

(Fecske Csaba: *Első életem*, Biber Kiadó, Miskolc, 2006)

Nyiri Péter

Tusnádý László Tasso-monográfiája

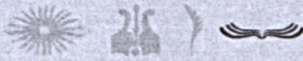
Tusnádý László nemrég megjelent kötete Torquato Tassóról a magyar italianisztika kiemelkedő teljesítménye. Szembetűnő sajátossága, hogy a mű maga is szépirodalmi alkotás. Illeszkedik a nagy, olvasóbarát esszé-monográfiák sorába, melyek egyik fontos darabja például Illyés Gyula Petőfiről írott kötete. Az ilyen – manapság sajnos egyre ritkábban születő – munkák különleges, egyedi elbeszélő-technikájukról ismerhetők fel. A szöveget minduntalan áthatja a tárgyhoz fűződő szeretet és tisztelet, és mindez – nagy szakmai felkészültséggel párosulva – a közellét érzetét kelti, s olyan légkört teremt, amelyben az olvasó szinte maga mellett tudhatja a monográfia „főhősét”. A mű befogadása hasonló a szépirodalmi alkotásokééhoz, s e hasonlóság okán a tárgyalat és bemutatott szerző – esetünkben Tasso – a szöveg főszereplőjévé, sőt, közeli ismerősünké lép elő. Ez az írásmód átlépi a szakszöveg kereteit, és a szépirodalom tartományait is meghódítja: az alkotás egyszerre tudományos és művészi.

Tusnádý monográfiájának háttérében két fontos alkotóerő áll: az alapos felkészültség és a szépirói tehetség. A szerző kiszélesített, kitégített szövegkörnyezetben ír témájáról. Nem csupán irodalmi, hanem filozófiai, történelmi, teológiai, sőt pszichológiai szempontból is elemzi az életművet. Célja Tasso korának és személyiségének alapos feltárása, az „egész” bemutatása. Szigorú következetességgel, az ok-okozat elvét követve, logikus gondolkodásmóddal. Mélységeket megnyitó mozaikokból állnak

össze az egységek, s teremtik meg Tasso életművéről az egészet. A műfaji kettősség – tudományosság és művészet – e téren is megmutatkozik. A szerző ugyanis tanít: ismereteket nyújt, okokat tár fel, megalapozott következtetéseket von le; ugyanakkor nevel: megláttat bizonyos tényezőket, s ezeket általános keretbe helyezve olyan gondolatokat vezet le, amelyek jelenlővővá teszik Tassót és műveit. Magyarázata egyúttal „aktualizációs” folyamat: nemcsak állapotot (kor, szerző és művek együttállását) mutat be, hanem az összekötő kapcsokat, a hidat és a folytonosságot is megteremti múlt és jelen között. Tusnádý lényeges módszertani eljárása ugyanis a behelyezkedés. Tasso művészetét a nagy olasz költő saját világában és korában vizsgálja, és így több lehetősége nyílik arra, hogy minden lényegeset elmondjon tárgyáról, mintha csupán a mai irodalom-elméleti megközelítések alapján tenné ugyanezt. Nem kizárólag struktúrájának tekinti a szövegeket, hanem jelentésnek, amely az élet és önmagunk nagy kérdéseire ad választ. Az elemző így párbeszédet folytat az alkotásokkal, mégpedig azzal a gesztussal, hogy tapasztalatait megosztja az olvasókkal. Ez az elbeszélői jelleg sajátos hangulatot kölcsönöz munkájának: olvasmányossá teszi.

Az irodalom mint diskurzus, abban több más diskurzusoknál, hogy egyben az összes többit is magába foglalja. A monográfia írója kihasználja az irodalomnak ezt az „interdiszciplináris” jellegét, és könyvében alaposan bemutatja a tassói életmű társ-

művészetekkel való kapcsolatát: az ősi gyökerekkel, az olasz népmesével, zenével és festészettel való kapcsolat vagy a számmisztika kutatása jelzik ezt az irányt. A József Attila-i „ülj le közénk és mesélj” kérés teljesítése ez a monográfia. Tusnády mesél a korról, a szerzőről, s magáról a művészetről és az életről is, mégpedig – maga is költő lévén – művészi ihletettséggel. Műve bizonyíték arra, hogy lehet még irodalomról élvezetes stílusban, szép magyar nyelven írni. Hangulatkeltő, motivált módon, amely szerves egységben áll tárgyával, s ekképpen bővíti is ezt a tárgyat. A mai irodalomtudomány gyakori posztmodern nyelvzete mondhatni önkényes, mert bizonyos kiválasztott – szinte kánoni érvényre emelt –, érzelemmentes, távolgártartó és esetenként sajnálatos módon alig-alig magyar szókinccsel beszél a művekről és magáról az irodalomról. Tusnády beszédmódja azonban motivált és ihletett: Tasso művészetéből, gondolatvilágából és nyelvéből következik. Nem véletlen ez, oka – a tehetség mellett – az elkötelezettség, a szorgalom és a Tasso-életművel való személyes találkozás. A *megszabadított Jeruzsálem* és az *Aminta* fordítója voltaképpen újraírta a műveket, azaz elsajátította a nyelvet, átélte a bennük rejlő gondolatokat, érzéseket, s részese lehetett a folyamatnak, amelyben a mű írja önmagát. Nem állítom, hogy e mélység elérése csupán a fordítóknak adatik meg, nekik viszont minden bizonnyal megadatik. S hitelessé teszi a műértelmezéseket, egyáltalán a műről való bármilyen megszólalást. A monográfiának egyik fő vonása éppen ez a hitelesség. Hogy tárgyról nem tárgyként, feldolgozandó és objektíve vizsgálendő tárgyként beszél, hanem élményként meséli el. S ez adekváttá, szabatossá, a tárgyhoz illővé teszi a megszólalást.

Tasso életműve – különösen *A megszabadított Jeruzsálem* – a művészi szintézisteremtés példája. A költő ugyanis három irányzathoz kötődött. Alkotásaiban a

reneszánsz, a barokk és a manierizmus jegyei is jelen vannak, ezek ugyanakkor egyensúlyban is állnak egymással. A nagy művész ismérve: a szellem munkája sajátos világot teremt, s ugyan követ bizonyos elveket, nem irányzatokhoz, hanem saját magához igazodik. És gyűjtőmedencéjévé lesz minden nemes stílusbeli és eszmei törekvésnek. Tasso nyilvánvalóan legnagyobb alkotása *A megszabadított Jeruzsálem* című eposz, a kereszténység, a keresztényi hősiesség nagy „himnusza”. Tusnády alaposan, nagy terjedelemben elemzi az olasz költő főművét. Ebből csupán egy Tasso lelkivilágát, alkotásmódját megvilágító jelenséget emelek ki. Az eposz szereplőit Tusnády Tasso alakmásainak tekintti. Ebből az is következhet, hogy Tasso műveiben a lelki fejlődés lehetséges útjait is kereste. Ez a művészetek teremtő erejéről tanúskodik: a művész hús-vér szereplőket teremt, akik aztán önálló életre kelnek, és mintául szolgálhatnak. A sorsukkal való azonosulás élményt, lelki átélést kínál, elérhető-követhető példát, így kitágítja azt a horizontot, amelyben a világot megismerjük. Az irodalom így tölti be legnemesebb hivatását és feladatát: tapasztalatainkat sokszorosítja meg. Átélhetővé tesz olyan élethelyzeteket, amelyekbe saját életünk során nem feltétlenül kerülhetünk. A tapasztalatok – nem csupán ismeretek, hanem lelki élmények! – felkínálása: ez az irodalom egyik legfőbb életbeli hozadéka, ez teszi valóban társadalomtudománnyá. És bár az alkotónak nyilván könnyebb azonosulni saját, végső soron lelkéből sarjadt szereplőivel, úgy vélem, ez a lehetőség az olvasó-befogadó számára is adott.

Tasso alkotásaiból, műveinek keletkezés-történetéből egy magára folyton figyelő, önmagát tökéletesítő művész képe rajzolódik ki. A nagy olasz eposzíró a megújulások alkotója. Ismeretes, hogy *A megszabadított Jeruzsálem* után másik művet is akart alkotni. Nem megtagadta előző művét, pusztán átalakítva megújult lelkét akarta

megszólaltatni benne, általa. Ez igazolja, hogy Tasso lelkialkata és személyisége mennyire meghatározta alkotóművészetét. Szerző és mű szinte misztikus összekapcsolódását sugallja ez. Tasso akkor érezte jónak művét, ha az valóban lelkét szólaltatta meg. (Más kérdés, hogy a jobbnak szánt *A meghódított Jeruzsálem* elmarad *A megszabadított Jeruzsálem* színvonalától.) Az olasz irodalom művésze éppen ezért többet kínál művei által, mint napjaink, egyáltalán a modern kor sok alkotója. Az ő műveiben ugyanis nemcsak kérdések és felvetések vannak, hanem egyértelmű, az életre, vallásra vonatkozó válaszok is. Ez két dolgot bizonyít: egyrészt igazolja, hogy miért érdemes foglalkoznunk a régebbi korok irodalmával – mert egyértelmű választ kaphatunk az élet nagy kérdéseire –, másrészt pedig, hogy miért szükséges Tasso kapcsán az adott kort és a szerző lelki-világát is bemutatni – mert a költő művei

meghatározott világnézetből, felfogásból és szándékból fakadnak.

Tasso a világirodalom egyik legnagyobb alkotója, művészete már saját korában meghódította Európát. Éppen ezért sajnálatos az a tény, hogy a magyar középiskolai irodalomkönyvek alig vagy egyáltalán nem tárgyalják az olasz költő alkotásait. Állíthatjuk: helytelenül, hiszen a tassói életmű ismerete nélkül világirodalmi ismereteink hiányosak maradnak. Remélhetőleg a helyzet változik a jövőben, s ebben Tusnád László monográfiája hatékonyan segíthet. Ez a kötet a téma első és legnagyobb, teljességre törekvő összefoglalása, így alapműként, s egy új tudományterület, a „tassológia” hazai mérföldköveként olvasható. Méltó szépirodalmi és szaktudományos „emlékműve” Tasso életének és munkásságának, emellett gazdag, sokrétű, izgalmas és élvezetes olvasmány.

(Tusnád László: *Torquato Tasso. Monográfia*, Eötvös József Könyvkiadó, 2005)

Kaán Zsuzsa

Seregi László – magáról és másokról

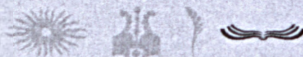
„A szó legyen könnyű, de a tartalom súlyos.” – tanítja Kamidzsima Onicura, a 17. századi japán költő. Vele együtt ezt gondolom én is, bár tudom: intelmét elfogadni vagy betartani korántsem ugyanaz. Kivált, ha e könyv lapjain olyan kivételes személyiséget készülök bemutatni az Olvasónak, mint Seregi László, akiről – magamat is ideszámítva – már annyian, annyiszor és annyifelét írtak. Akit már oly sokan dicsértek s persze irigyeltek; méltattak vagy okoskodva bíráltak; akinek már oly sokan hízelegtek, miközben valójában gyűlölték, és soha meg nem bocsátották istenáldotta tehetségét. Mindezt azért fontos előrebocsátanom egy Seregi-önarckép előtt, mert róla írni tényleg csak így szabad: könnyen, ám bár súlyosan. Hozzá valóban csak így a méltó.

Seregi azonban különösen nehéz eset, oly zseniális és annyira zsarnok is egyszerre. Gyakran gonoszkodó és kegyetlen, aki egyetlen pillantásával képes vért fagyasztani az ereinkben, máskor meg a tenyerünkbe adja a világot. Mert egy-egy vele való találkozás néha olyan, mint az élveboncolás, hisz mindent jobban és gyorsabban tud, s főleg, mert kivételesen jól beszél. Jelenlétében azért dadog a riporter, ezért tűnik a legbölcsebbje is tudatlannak és felkészületlennek. Seregi – miként az elmúlt jó pár évtized alatt adott minden nyilatkozata, interjúja és önvallomása pompásan bizonyítja: Onicura tanítását nem megfogadja, de ösztönösen cselekszi. Ennél jobban, tehát még

könnyebben s egyszersmind még súlyosabban Seregi már csak egyet tud: koreografálni!

A pálya – legalábbis eddig –, nem volt szűkmarkú hozzá. Bőséggel osztotta a fordulatokat, de a feladatot s a győzelmet sem sajnálta tőle. Pedig Seregi igencsak „messziről” érkezett. Ám ami igaz, az igaz, szerencsés ember lévén, minden történelmi, lelki vagy fizikai traumából megmérte, okulva, de megerősödve tért vissza. Mindig a talpára esett, mint a macska! Már majdnem húszéves (1949), amikor – grafikusai képzettsége ellenére, s minden táncos előképzettség nélkül, mégis – a táncot választja hivatásának. A Honvéd Együttes tagjaként Szabó Ivántól tanulja a néptáncot, s ugyanitt Nádasi Marcellától a klasszikus balettet. 1957-ben pedig – az operaházi társulat válságos megfigyeltetésének „köszönhetően” – az Operaházhoz szerződik, és egy évtizeden át operabetéteket komponált. A Pécsi Balett létrejöttét követően (1960) a Magyar Állami Operaház balett-társulata – bár őszinte szakmai érdeklődéssel – mégiscsak évszázados hegemóniájának elvesztését élte meg. Ahhoz, hogy az együttes hírneve ismét, s tán soha nem tapasztalt fényességgel ragyogjon, épp Seregi „érkezését” kellett kivárniuk: a rendkívüli fiatal művészt, aki első önálló s mindjárt három felvonásos balett-drámájával, a *Spartacus*-szal (Hacsaturjan, 1968) máris korszakos művet alkotott. A *Spartacus* ugyanis – példátlanul a magyar színpadi tánc történetben – máris összegezte mind-

azt, ami a koreográfus személyes szakmai pályafutásában, továbbá az operaház addigi balettéletében igazán jelentős volt: a harangozói nemzeti balett-stílus hagyományait, a szovjet balett-drámák romantikus realizmusát és monumentalitását, valamint a magyar színpadi tánc (katona-tánc) stílusának őseréjét és nemes páto-szát.

A koreográfusi debütálást a maradandó művek egész sora követte: a modern balett nyelvéből is meritkező Bartók-művek korszerű újrafogalmazásai (1970), a *Sylvia* bűbajos balettpersziflázsa (1972), a Csontváry Kosztka Tivadarnak emléket állító *A cédrus* impozáns táncszínháza (1975), a *Változatok egy gyermekdalra* polgári életformát és történelmi világégit is a balettszínpadra absztrahálni képes táncszvitje (1978), majd – a nagyívű pálya koronájaként – a Shakespeare-trilógia: a *Rómeó és Júlia* (1985), a *Szentivánéji álom* (1989) s végül *A makrancos Kata* (1994). Az operaházban – a Seregi-repertoár negyedszázados kialakulásával párhuzamosan – egyfajta szakmai prosperitás közepette, ugyancsak a hetvenes években indult meg a kortárs nemzetközi repertoár következetes kiépítése. Seregi László – saját alkotói ouvre-jének megteremtése mellett – 1978-1984 között balettigazgatóként is folytatta a repertoár ezirányú fejlesztését. (*Holland est, Kubai est*).

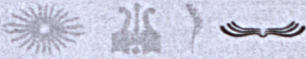
A „nemes” magasművészetén túl Seregi alkotói pályájának van egy másik, szintén nem elhanyagolható ága. Egy, a maga nemében legalább ugyanennyire értékes „vadhajtása”: a musical! Seregi ugyanis a magyar zenés színpadnak is tán legavatottabb mentora: elsősorban ugyancsak neki, az ő társrendezéseinek és táncbetéteinek, egész táncos gondolkodásmódjának köszönhető, hogy maga a műfaj nemcsak berobbant Budapestre, de egy csapásra a világszínvonalat is elérte. Seregi szinte valamennyi darabját televíziós fel-

vételek, illetve többszöri felújítások őrzik a jövőnek. A külföldi vendégjátékok során, valamint koreográfiáinak számos európai s tengeren túli betanítása által (Bécestől Sydney-ig) Seregi tehetségének szűrőjén át a magyar balettművészet rangja és színvonala vált ismertté, sőt, elismertté a világ balettszínpadain.

*„Fél évszázada annak, hogy a tánc rám talált, és ebből megbonthatatlan házasság lett. Ez már aranylakodalom! A negyven operaházi év lepergett, zsenge korú gyermekeim felnőtte váltak. Nyugodt derűvel nézem őket, nem okoznak csalódást. *Spartacus*, *Sylvia*, *Rómeó*, *Júlia*, *Titánia*, *Oberon*, *Petruchio* és *Kata* nevű gyermekeim mind azt hirdetik, ami egész életem célja: szerezzetek örömet azoknak, akik néznek titeket! Hirdessétek a szépséget, az igaz emberséget, a szív melegét – a békességet! Táncoljatok, énekeljete, mosolyogjatok a világra! A gonoszság nem tud táncolni, a háborúkat nem mosolyogva csinálják. – Álljatok ellen a gyűlöletnek, a Tánc gyógyír, a Tánc boldogság, a Tánc fiatalság, a Tánc az Élet! Én minden mozdulatomat e célért hoztam a világra. Ezt ünnepelem most Önökkel.”* 1998. július 11-én este, negyvenéves operaházi tagságának tiszteletére rendezett gálaestje alkalmából, így köszöntötte Seregi a közönséget. Seregi, akivel Peter Brook értette meg, mi is a szó mágiája. Seregi, aki – immár negyvenhat éve – a mozdulat s a mozdulattal ékes színház mágiájára tanít; aki mindeddig egy-egy varázslatos előadás közvetlen élményét kínálta a Nézőnek.

Nos, ez a Seregi most önként vállalkozott arra, hogy Önöknek, Olvasóknak is felfedje titkát. Szívműtétjét követő újjászületése óta, visszakapott életében először, végre, beleegyezett abba, hogy könyv íródjék róla. Megengedte, hogy nyomon követhessem életének egyes fázisait, a világ számára is feltárva mindazt a lelki-szellemi indítékot, amely műveit ihlette. Bizom

abban, hogy e könyv lapjain – Seregi nagy találkozásainak, nagy utazásainak, nagy szerelmeinek és nagy barátságainak tükrében –, személyisége teljességében sikerül megelevenítenem magát a művészt, s vele együtt –, immár sajátosan „leleplezett” kulisszatitkaikkal – a magyar balettklasszikusokká vált Seregi-darabok szinte teljes sorát. Bízom abban, hogy – a fotók és az elemzések segítségével – az Önök lelki szemei előtt, kedves Olvasók, majd „kinyílnak” a koreográfiai; életre

kelnek a szerepek s a szereplők. Szinte már hallom is a *A cédrust* ihlető Csontváry szavait Latinovits hangján: „Zseni az lehet, aki soron van, akit a sors keze kiválasztott... Aki szerelmes volt a napba,... az üstökös csillagba...” Mert valóban: zseni csak az lehet, „aki telivér szerelemmel jött a világra...”

A helyszín: Budapest, Józsefváros. A dátum: 1929. XII. 12. A gazdasági válság már kitört, Seregi megszületett. Kezdődhet az utazás...

(Seregi. Lejegyezte, írta és szerkesztette: Kaán Zsuzsa, Nemzetközi Tánc- és Kultúra Alapítvány – Trionfo Kft., 2005. A magyar-angol nyelvű, gazdagon illusztrált, nagyalakú, 250 oldalas kötetet a szerkesztői előszó közlésével ajánljuk olvasóink figyelmébe.)

Bencze Mátyás

A magyar jogelméleti hagyomány és tanulságai

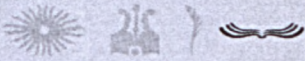
Szabadfalvi József közelmúltban megjelent kötete több éves kutatás eredménye. A szerző munkásságát kezdetektől a a második világháború előtti hazai jogbölcseleti művek értő gondozása és részletes bemutatása jellemezte. A jelen kötet elsődleges célja is a jogbölcseleti hagyományaink felszínre hozása. Erre az irányultságra igen nagy szüksége van a hazai jogelméletnek, mivel a magyar jogbölcseleti gondolkodásnak a fordulat évét követően és jelenleg sem igazán sajátja az elődök eredményeinek komolyan vétele vagy egyáltalán a hozzájuk való valamilyen formájú viszonyulás. Kétségtelen, hogy a világháború előtti neokantiánus vagy szociológiai és a még korábbi észjogi hagyományok mára kikerültek a jogelmélet fő áramából, ez azonban nem jelenti azt, hogy bizonyos jogi jelenségek leírásában, elemzésében – az alapul vett filozófiai háttértől függetlenül – ne születhettek volna ma is elgondolkodtató tudományos eredmények. A jelen ismertetés írója például kutatásai során kiválóan tudta hasznosítani Horváth Barna és Szabó József több mint fél évszázados eredményeit a jogalkalmazás vizsgálatakor.

A másik ok, amiért megőrzésre érdemes ez a hagyaték, az, hogy vannak olyan teljesítményei a magyar jogelméletnek, amelyre külföldön is felfigyeltek (itt főként Somló Bódog és Horváth Barna műveinek külföldi fogadtatására gondolok, de Moór Gyulát is a komolyan vett jogfilozófusok közé sorolhatjuk), tehát munkásságuk immár az egyetemes jogbölcseleti kultúrának is része. Éppen ezért minden okunk megvan, hogy elfogadjuk a szerző felhívását: „legyünk büszkék

arra, ami ma is érték, ami ma is vállalható”. Tudománytörténeti kutatásai mögött ez a hitvallás húzódik meg, és ez határozza meg a módszerét is, amelyben nem a kritikai hozzáállás a döntő, hanem a múlt gondolkodói nézeteinek minél alaposabb rekonstruálása. Az elemzések során közel hozza a korabeli vitákat, megismerkedhetünk az egyes szerzők gondolatmenetével, megelevenednek az újkanti, a szociológiai jogkoncepció képviselőinek eszméi. Az értékelések csak e feltárás után válhatnak megalapozottá.

A kötet tematikailag három részre osztható. Első felében – a magyar jogbölcseleti gondolkodás ívének ábrázolását követően – az egyes szerzőkkel foglalkozik kronologikus sorrendben. Sorra veszi a magyar jogelméleti hagyomány néhány alakját, akik közt találhatunk olyan neveket, akik a szűkebb szakmai körökön kívül is ismertek (Pulszky Ágost, Bibó István, Móor Gyula). Elsősorban jog- és állambölcseleti munkásságukról ad számot, felvillantva egyúttal életük, illetve más irányú (pl. politikai) szerepvállalásuk azon részleteit, amelyek összefüggésben állnak jogelméleti pályafutásukkal. Talán nem véletlen, hogy a legbővebben Moór Gyula életművével foglalkozik, hiszen kandidátusi disszertációjának témája is Moór jogelméletének feldolgozása volt. Az akkori érdeklődés azután továbbterjedt a teljes magyar jogbölcseleti hagyomány kutatása irányában. Ennek az érdeklődésnek a következménye, hogy e kötetben már olyan szerzők tudományos tevékenységének ismertetésével is találkozunk, akikre eddig igen kevés figyelmet fordított a tudományos közvélemény. Csak a bennfentesek számára

csenghet ismerősen Vas Tibor, Szabó József vagy Teghze Gyula neve. (Utóbbi a Debreceni Egyetem jogelődjének rektori tisztségét is betöltötte.)

A könyv második részében a szerző egy-egy konkrét aspektusból mutatja meg az 1948 előtti magyar jogbölcseleti gondolkodás sajátosságait. E rész első fejezete egy 1942-es vitaülést dolgoz fel, amely rendkívül érdekes abból a szempontból, hogy hatvan évvel ezelőtt mennyire más problémák jelölték ki a jogbölcseleti gondolkodás fő irányait. Ennek ismeretében érzékelhető igazán az azóta bekövetkezett paradigmaváltások értelme és jelentősége. Ugyanezen okból figyelemre méltó a természetjog-jogpozitivizmus vita nyomon követése, amelynek háttereként markánsan rajzolódnak ki a két világháború közötti magyar jogelméleti tudományosság meghatározó tendenciái. A szöveg utolsó eleme pedig egy olyan, a hazai jogelméletben meggyökeresedett felfogás „dekonstruálását” tűzi ki célul, amelynek lényege hogy a magyar jogbölcselet fejlődésére szinte kizárólagosan a német-osztrák irányzatok gyakoroltak számottevő hatást. A szerző meggyőzően bizonyítja, hogy a hazai jogbölcselet számos meghatározó alakja – Pulszkytól Somlón át Horváth Barnáig – igen sokat merített az angolszász jogelméleti irodalomból.

A könyv utolsó része már nem közvetlenül a múlt kiemelkedő alakjaival és eredményeivel foglalkozik, hanem a rájuk vonatkozó tudományos reflexiót dolgozza fel. Az itt található két fejezet elhatárolása „természetes” módon következik a magyar jogbölcselet második világháború utáni fejlődéséből. Először a korabeli marxista értékelést vesszük szemügyre, amelynek torzításaira, ideológiai fellegeből fakadó egyoldalúságaira a szerző élesen, sőt kimondottan szatirikusan mutat rá.

Egyébként magam is úgy vélem, hogy főként Szabó Imre vonatkozó műve („A burzsoá állam- és jogbölcselet Magyarországon”) tényleg csak megfelelő humorérzékkel olvasható és dolgozható fel. Az 1950-től hozzávetőleg a '80-as évek elejéig tartó, Szabó Imre akadémikus nevével fémjelzett korszak elemzését követően a másik fejezet a '80-as évektől kezdve napjainkig mutatja be a világháború előtt hazai jogelméleti kultúra újrafelfedezésének folyamatát. Mindehhez hozzátehetjük: ebben a folyamatban éppen a szerző játszott a vezető szerepet. Végezetül emeljük ki a kötet értenyei közül az érthető, világos stílust, amely a jogelméleti irodalmat ismerve mindenképpen komoly előny. Így ugyanis képes közel vinni a joghallgatókat a diszciplinához. A könyvet azonban nemcsak az egyetemi hallgatóknak ajánlhatjuk, hanem mindenkinek, akinek nem csupán a történelem nagy eseményei, egy tudományág legnagyobb teljesítményei számítanak, hanem szereti érezni is az atmoszférát, amelyben a letűnt korok emberei éltek, s amelyből megtudható, hogy mi volt fontos az akkoriak számára. Szereti összehasonlítani ezeket korunk hangulatával, szokásaival, életérzésével. Ily módon a most ismertett könyv kiválóan alkalmas egy már letűnt korszak jogbölcseleti hangulatának, tudományos légkörének érzékeltetésére, a maga komplexitásában. E szemléletmód megértése pedig komoly tanulsággal szolgál. Sosem lehetünk biztosak benne, hogy nálunk van a „bölcsek köve”, s hogy modern és posztmodern problémafelvetéseink univerzálisak, függetlenek az azt hordozó társadalmi-kulturális közegetől. Ha valaki ezt a rejtett mondanivalót komolyan veszi, akkor lehet esélye arra, hogy az ő munkásságát is megőrizi majd a tudományos emlékezet.

(Szabadfalvi József: A cselekvőségi elmélettől az újrealizmusig, Gondolat Kiadó – Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2004)

Számunk szerzői

Bencze Máttyás PhD 1973-ban született Debrecenben. Jogtörténész, a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának egyetemi docense.

Bene Zoltán 1973-ban született Kecskeméten. Író, művelődésszervező.

Benke György 1931-ben született Hejőpáiban. Lelkész, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia ny. tszv. tanára, volt gyűjteményi igazgató.

Bolvári-Takács Gábor PhD 1967-ben született Sárospatakon. Történész, művelődésszervező, jogász, a Magyar Telekom Szimfonikus Zenekar ügyvezető igazgatója, a Magyar Táncművészeti Főiskola tudományos főmunkatársa, lapunk főszerkesztője.

Dobos Krisztina 1969-ben született Győrben. Költő.

Dobrik István 1948-ban született Szikszón. Művészettörténész, a Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum igazgatója, lapunk szerkesztőbizottsági tagja.

Fekete Gyula 1922-ben született Mezőkeresztesen. Háromszoros József Attila-díjas író.

Földy Krisztina Lilla 1977-ben született Sárospatakon. Magyar szakos bölcész, jogász, a Közép-Európai Egyetem (CEU) Kulturális és Művészeti Központjának programkoordinátora, lapunk szerkesztője.

Höröcsik Richárd 1955-ben született Sátoraljaújhelyben. Lelkész, egyháztörténész, a történet-tudomány kandidátusa, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem tszv. egyetemi tanára, Sárospatak város polgármestere, országgyűlési képviselő.

Kaán Zsuzsa 1946-ban született Újpesten. Tánc-történész, kritikus, a *Táncművészet* c. folyóirat főszerkesztője és kiadója.

Kiss József 1937-ben született Cigándon. Építésmérnök, Sárospatak város ny. főmérnöke.

Komáromi Éva 1974-ben született Miskolcon. Jogász, Sárospatak város jegyzője.

Lapis József 1981-ben született Sárospatakon. Költő, kritikus, a Debreceni Egyetem PhD-hallgatója, a *Debreceni Disputa*, a *Szkholion* és lapunk szerkesztője.

Nyíri Péter 1980-ban született Fehérgyarmaton. Magyar szakos középiskolai tanár, a Miskolci Egyetem PhD-hallgatója.

Oláh András 1959-ben született Hajdúnánáson. Tanár.

Szathmáry Béla PhD 1956-ban született Sátoraljaújhelyben. Jogász, a Sátoraljaújhelyi Városi Bíróság bírója, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának egyetemi docense, lapunk szerkesztőbizottsági tagja.

Váradi Ferenc 1979-ben született Cegléden. Középiskolai tanár, festőművész, a Károli Gáspár Református Egyetem PhD-hallgatója.

Vass Tibor 1968-ban született Miskolcon. Költő, képzőművész, a *Spanyolnátha* főszerkesztője, a *Pamasszus* olvasószerkesztője.

Weinrauch Ingrid 1978-ban született Beregszászban. Költő.

Összefogás a Pataki Kollégiumért!

- tanulmányi ösztöndíjak gimnáziumi és teológiai tanulók részére
- kutatói ösztöndíjak a nagykönyvtár munkatársainak
- kulturális és sport programok, iskolai rendezvények támogatása
- iskolai kiadványok támogatása

Az öregdiákok és a Kollégium kapcsolatának erősítése

- öregdiák honlap fejlesztése (www.patakidiak.hu - keresse meg régi ismerőseit, fényképek, tablók, címtár segítségével, és tájékozódjon az iskola jelenlegi helyzetéről!)
- Öregdiák Vendégház üzemeltetése (Bertalan-ház, Kazinczy u. 40., tel: 06/20324-0432)
- öregdiákok céladományainak kezelése

Kérjük támogassa ön is a Sárospataki Református Kollégium Alapítványt!

„Az Alapítvány célja, hogy szellemi és anyagi alapokat gyűjtsön a Sárospataki Református Kollégium kiemelkedő szintű működéséhez, amivel a közel öt évszázados intézmény továbbra is a magyar reformátusság, az egész magyarság, az európaiság, valamint az egyetemes emberiség ügyét szolgálja.”

Kuratóriumunk minden tagja pataki öregdiák. Közhasznúsági jelentéseink nyilvánosak, az interneten megtekinthetőek.

Kérjük keressen Ön is bennünket, hogy segíthessünk!

Székhely: 3950 Sárospatak Rákóczi út 1.

Levelezési cím: 1255 Budapest, Pf.: 72

Telefon: 463-1831 (ügyintézőnk: Szilágyi Edit)

E-mail: srk_alapitvany@yahoo.co.uk

Honlap: <http://www.srka.hu>

Adószám: 19070520-1-05

Számlaszám: MKB 10300002-20397630-00003285

100 éves a

Magyar Telekom
Szimfonikus
Zenekar

300 Ft

Koncertjeink a régióban:

Zempléni Művészeti Napok (2000, 2003)

Miskolci Operafesztivál (2002, 2006)

Tokaji Borok Fesztiválja (2003, 2004)

Ligeti András
zeneigazgató

Kobayashi Ken-Ichiro
állandó vendégkarmester

Jelen vagyunk.

www.ticket.t-online.hu

www.telekomzenekar.hu

Jegyiroda: 1065 Budapest, Nagymező u. 19. Tel.: 302-3841

1094 Budapest, Páva u. 10-12. Tel.: 215-5770